ד: ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

לקט שכחה ופאה. מייב להגיע בשדה דאי שקיל להו עבר בלא תעשה דכתיב לא תלקט (ויקרא יט) ולא תעוז (דברים כד) ולא תכלה (ויקרא שם) וכתיב (שם) לעני ולגר תעזוב [2] והיכא דעבר ונטלם מייב להחזיר וליתן דאי עביד לא מהני כדאיתא פ"ק דתמורה (דף ו.), ואם לא הפרים פאה מן הקמה מפרים מן העמרים או מן הכרי ואיכא בבל תאחר ועוד יש לפרש דשקל בהיתר כגון דליכא עניים ואז איכא בבל תאחר והא דאמרינן בסוף הזכיוב (חולין ד' קלב:) לוי זרע בכיסור לא הוו עניים למשקל לקט אתא לקמי' דרב ששת אמר לעני ולגר תעזוב אותם ולא לעורבים ולא לעטלפים לא קאמר דליקשול לנפשיה אלא דלא עבר אם כונס בתוך ביתו ומיהו מדפריך התם מתרומה דאם אין שם כהן שוכר פרה ומביאה ופריך נמי ממתני' דאם אין שם כהן מעלין אותם בדמים ומשני שאני התם דנתינה כתיב בהו משמע דבלקט שכחה ופאה שקיל לנפשיה ולפי' קמא קשיא דאי בדאיכא עניים ועבר ונטלם הרי עובר לאלתר בבל תאחר דדוקא היכא דליכא עניים אין עובר בבל תאחר אלא כרגלים אבל היכא דקיימי עניים קא עבר לאלתר כמו לדקה ויש לפרש כגון במלקט לצורך עניים כי היא דתנן בפ"ד דפאה (משנה ט) מי שמלקט ואמר הרי זה לפלוני עני ר"א אומר זכה לו ורב"א יתננה לעני המגלה ראשון והא דלא תסיב הכא פרט ועוללות כיון דתני הני לא חש להני: **ואין צריך** לומר חג הסוכות שבו **הכתוב מדבר** ממה נאמר לומר שזה אחרון. זו היא גירסת הקונטרס והשתא ר' אלעזר ור"ש דורשין בענין אחד אלא דמר סבר שזה גורם ומר סבר שזה אחרון ורבינו מנגאל גרים אין צריך לומר בחג המצות שבו פתח הכתוב תחילה למה נאמר לומר שזה תעשה לה' **אלה** תעשו לה' במועדיכם. ומיעוט מועדים שנים אע"ג דהאי קרא בקרבנות מוכח הוא דכתיב הא כתיב ביה נמי לבד מנדריכם ונדבותיכם:

פז"ר קש"ב. פירש הקונטרס רגל בפני עצמו שאין שם חג הסוכות עליו ורולה לומר דברכת המזון ותפלה מזכירין שמיני עצרת ולא סוכות וברכה לעצמה פי' בקונטרס שמברכין היו המלך זכר לחנוכת הבית ואע"ג דהאי קרא בקרבנות מוכח הוא דכתיב הא כתיב ביה נמי לבד מנדריכם ונדבותיכם:

פז"ר קש"ב. פירש הקונטרס רגל בפני עצמו שאין שם חג הסוכות עליו ורולה לומר דברכת המזון ותפלה מזכירין שמיני עצרת ולא סוכות וברכה לעצמה פי' בקונטרס שמברכין היו המלך זכר לחנוכת הבית דכתי' בספר מלכים (מ"א מ') ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך כדתניא בתוספתא דסוכה [פ"ד] י"ט האחרון של חג פייס בפני עצמו וזמן לעצמו קרבן שיר וברכה לעצמו שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך ובפרק לולב וערבה (סוכה ד' מז. ושם) אין משמע כך דתניא התם כשם שבעת ימי החג טעונים קרבן שיר וברכה ולינה כך שמיני טעון כו' ורולה לומר מאי ברכה זמן ופריך זמן כל שבעה מי מיכא ומסיק מאי ברכה ברכת המזון ותפלה ודומה להוא דמפרש ר"ת הניא דהכא ורגל לעצמו שטעונה לינה ורבינו חננאל פירש לענין אכילות משום דאמרי' במועד קטן (מא.) בפרק במה אם אין עלמו ורגל בטלה ממנו גזירת שבתות וזימנין דליכא שבעה ואפי' הכי בטלה ממנו גזירת שבתות משום שמיני עצרת ור"ת עלמו יסד כמעריב שלו קודש לינה ושלנים דיחס כאשר אכלים יחסם ומיהו לי אפשר לומר שידחה לגמרי דהא אמרינן בפרק במה למועד קטן (ד' כד: ושם) יום אחד לפני החג וחג ושמיני שלו הרי כאן אחד ועשרים יום ומהיא דסוכה אין כאן ראיה אם אין ברכה דהכא כי הוא דהתם והתם לא הוה מלי לאוקומי בברכת המלך משום דליתיה בשבעת ימי החג שיר אומר ר"ת שהיו אומרים בית הכנסת מזמור שלם מה שאין כן בכל שאר ימי החג שלא היו אומרים בית הכנסת למנצח ואלו ביום אחד כדאיתא פרק החליל (סוכה ד' נה. ושם) וסימנך המובה"י ובמסכת סופרים משמע שהיו אומרים בית הכנסת למנצח על השמינית ושמא כמו כן היו הלוים אומרים בית המקדש:

תפשת מרובה לא תפשת. לא דמי להא דדרשינן [3] ימים שנים רגים שלשה להתם ניחא טפי שאם נחת להוסיף יותר משנים אין לדבר סוף אבל הכא יש לדבר סוף דטפי משמעותא לא ובתורת כהנים תניא [3] ימים שנים יכול ימים הרבה אמר רבי עקיבא כל שמשמעו מרובה ומשמעו מועט תפשת מרובה לא תפשת ר' יהודה בן בתירא אומר שני מדות אתה אומר אלא כלה מודדין במדה כלה ולא במדה שאינה כלה אמר רבי נחמיה וכי למה נא הכתוב לפחות או לגעול כו' ובגרים סוכה (ד' ה: ושם) היא כתובה:

מכדי מינייהו סליק. כשאמר הכתוב שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני יי אלהיך במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות ולא יראה את פני יי ריקם: דברים טז טז 2. כי אם אל המקום אשר יבחר יי אלהיכם מכל שבטיכם לשום את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה: דברים יב ה 3. אלה תעשו ליי במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם לעלותיכם ולמנחותיכם ולנסכיכם ולשלמיכם: במדבר כט לט

תורה אור השלם

1. שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני יי אלהיך במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסכות ולא יראה את פני יי ריקם: דברים טז טז 2. כי אם אל המקום אשר יבחר יי אלהיכם מכל שבטיכם לשום את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה: דברים יב ה 3. אלה תעשו ליי במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם לעלותיכם ולמנחותיכם ולנסכיכם ולשלמיכם: במדבר כט לט

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לקט וכו' והיבא רעבר ונשלם. עיין יומא לו: מוס' יבמות ד"ה לא הנמלה:

מוסף רש"י

אינו צריך לומר בחג הסוכות. כשהאחיר הכתוב להזכיר לשלש רגלים לבל מאחר לא היה צריך לכתוב ובחג הסוכות. כיון שכתוב שלש פעמים בשנה וכתוב בחג המצות ובחג השבועות דממילא יודעת דבו היה הכתוב מדבר שבפרשת סוכות היא עסוק וכו נכתב כתוב זה (ביצה ט:). **שזה אחרון.** דכשיגיע לסדרן (שם). שזה גורם. אם בל מאחר שאפילו מדר לפני החג כיון שעבר עליו חג הסוכות עוכר (שם). מה חג המצות יש לו תשלומין כל שבעה. כדרגיע קרלי נחג הסוכות (עי' מגיגה ט.) והיא הדין לחג המצות שהרי לף היא שבעת ימים (מגיגה יו.). פז"ר קש"ב. פיי"ש, ומ"ן, רש"ל, קרב"ן, שי"ר, בדב"ה, פיים, לענין פרי החג, כל שבעת ימי החג אין מפייסין עליהן אלא לפי חסנון המשמרות לפי מילדן מקרבין אותן, כדתנן בתוספתא סוכה (פה:) מי שהיה מקריב פרים היום לא היה מקריב למחר, ומר של שתיי מפיסין עליו אחיהי מן המשמרות יקרבנו (מגיגה יו. ובעיי"ן יומא ג יסוכה מח.) זמן, לנרך כו שהחיינו (שם). **רגל,** שם לו שם רגל בפני עלמו ואינו קרוי סוכות (מגיגה שם). שאין שם חג הסוכות עליו (יומא שם). שאין יושבין בסוכה (סוכה שם). קרבן, שאין בהמות קרבנותיו בסדר שתי החג, שפרי החג מתמעטין והולכין וכבשיהן ר"ל בכל יום ואילים שנים ובשמיני פר אחד אל אחד ושבעה בבשים (מגיגה שם וכעיי"ן יומא שם). **שתיי** בסדר פרי החג, דא"ל כיון בו שבה פרים (סוכה שם). שיר, שאין שיר שזה לבל שאר שירות ימי החג, בל שיר ימי החג מדבר מענין גזל מתנות עניים, ואותן של חול המועד מפורש בתוספת סוכה (שם).

לקט שכחה ופאה כיון שעברו עליהן שלשה רגלים עובר בבל תאחר רבי שמעון אומר שלשה רגלים בסדרן [6] **וחג המצות תחלה ר' מאיר אומר כיון שעבר עליהן רגל אחד עובר בבל תאחר רבי אליעזר בן יעקב אומר כיון שעברו עליהן שני רגלים עובר בבל תאחר רבי אלעזר ברבי שמעון אומר** [1] **כיון שעבר עליהן חג הסוכות עובר עליהן בבל תאחר מאי טעמא דתנא קמא מבדי מינייהו סליק למה לי למהדר ומיכתב** [1] **בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות שמע מינה לבל תאחר** [1] **ורבי שמעון אומר אינו צריך לומר בחג הסוכות שבו דיבר הכתוב למה נאמר לומר שזה אחרון ורבי מאיר מ"ט דכתיב** [2] **ובאת שמה והבאתם שמה ורבנן** [4] **ההוא לעשה ורבי מאיר כיון דאמר ליה רחמנא אייתי ולא אייתי ממילא קם ליה בבל תאחר ורבי אליעזר בן יעקב מאי טעמא דכתיב** [3] **אלה תעשו לה' במועדיכם מיעוט מועדים שנים ורבנן ההוא לכדרבי יונה דאמר** [5] **רבי יונה הוקשו כל המועדים כולם זה לזה** [2] **שבולן מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו ורבי אלעזר ברבי שמעון מאי טעמא דתניא** [6] **רבי אלעזר בר' שמעון אומר לא יאמר חג הסוכות שבו דיבר הכתוב למה נאמר לומר שזה גורם ורבי מאיר ורבי אליעזר בן יעקב האי בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות מאי דרשו ביה מיבעי להו לכדרבי אלעזר אמר ר' אושעיא** [7] **דאמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא** [2] **מניין לעצרת שיש לה תשלומין כל שבעה תלמוד לומר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות מקיש חג השבועות לחג המצות מה חג המצות יש לו תשלומין כל שבעה אף חג השבועות יש לו תשלומין כל שבעה וליקיש לחג הסוכות מה להלן שמונה אף כאן שמונה** [7] **שמיני רגל בפני עצמו הוא אימור דאמרינן שמיני רגל בפני עצמו לענין** [1] **פז"ר קש"ב אבל** [1] **לענין תשלומין דברי הכל תשלומין דראשון הוא דתנן** [6] **מי שלא חג יום טוב הראשון של חג חוגג את כל הרגל ויום טוב האחרון של חג** [6] **תפשת מרובה לא תפשת מועט תפשת אלא למאי הלכתא כתביה רחמנא לחג הסוכות לאקושיה לחג המצות מה**

מסורת הש"ס

ה א מי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הלי יג סמנ לאמרן שלא:
מ ב מי' פי"ח מהל' שגגות הלי ט:
י ג מי' פי"ח מהל' תגיגה הלי ז:
יא ד מי' פי"ב מהל' תמידין ומוסף ה"ב הלי יג:
יב ה מי' פי"ח מהל' תגיגה הלי ד ופי"ב הלי ה:
יג ו מי' שם פי"ח הלי ז [וה"ד]:

רבינו חננאל

לקט שכחה ופאה. כיון שעברו עליהן ג' רגלים עובר בבל תאחר. רבי מאיר אומר כול'. מאי טעמא דתנא קמא מבדי מיניהו סליק. כלומר אלא המקרא מפרש המועדים עולה מהן. היה לו לכתוב שלש פעמים האלה בשנה ראה כל זכורך. למה חזר ופרטן. פסח שבועות וסוכות. אלא ללמד כי אם יעברו עליו ג' רגלים מכל מקום בעניינין הזה ולא יביא הנדר שנדר ויקריבנו. עובר בבל תאחר לשלמו. ור' שמעון אומר אמר שמעא. תניא ר' שמעון אומר למה פתח הכתוב בחג המצות תחלה לומר שזה ראשון. זה הלשון המדוקדק הכי קאמר, מבדי קרא בחג המצות) (והסוכות) סליק ההיא ליה לאתחולי מההוא דקאי עליה. למה ליה למיהדר לאתחולי בפסח למדכר סדר הרגלים דמנא אחריתי. אלא ללמד שלעולם פסח ראש הרגלים, ולא מחיים בבל תאחר עד שיעבדו עליו ג' רגלים וחג המצות ראשון. מצאו פעמים ג' רגלים ופעמים ד' פעמים ה'. ושעמא דר' מאיר דמחייב במאחר דדרו אפילו רגל אחד, דכתיב ובאת שמה והבאתם שמה. דמע מינה כי בעת שיבוא חוג חייב להביא נדרו אפילו ברגל ראשון. ורבנן ור' שמעון, ההוא לעשה, דלומר כיון שיעבור ברגל אחר ולא הביא עובר בעשה, אינו עובר בבל תאחר עד שיעברו ג' רגלים. ושעמא דר' אליעזר בן יעקב שנאמר אלה תעשו לה' במועדיכם. מיעוט ג' מועדים שנים. וחייבתו תורה לעשות נדריו כשני מועדים הראשונים מעת שנדר, ואחר שני המועדים באיזה רגל שיפגע תחלה ולא דקריבו, עובר בשני המועדים לו הראשונים בעשה. ואם יאחר יותר עובר בלאו. ורבנן אמרי לך זה המקרא דכתיב יונה בא. דאמר ר' יונה במסכת שבועות פרק ראשון בעניין בפרת דשעירים אמר קרא אלה תעשו לה' במועדיכם, הוקשו כל המועדים כולן זה לזה. ושעמא דר' אלעזר בר' שמעון מדכתיב חג המצות חג השבועות וחג הסוכות, ראמר לך לא היה צריך לכתוב חג המצות והא מיניה סליק. היה לו לומר כו בחג המצות ובחג השבועות יראה כל זכורך. בחג הסוכות שכתב למה בא. לומר שזה גורם. משכחת לה לר' אלעזר בר' שמעון פעמים שאינו עובר בבל תאחר אלא עד שיעבור עליו ג' רגלים, כגון דאקדישה קודם חג המצות, ואם הקדישו אחר חג המצות ב רגלים, ואחר עצרת רגל אחר והוא סוכות. ללמד שאינו חייב לבל תאחר עד שיעבור חג הסוכות ולא יי ייבנו. ור' מאיר דנפקא ליה מובאת שמה, ור' אליעזר בן יעקב דנפקא ליה מאלה תעשו לה' במועדיכם. האי קרא בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות מאי דרשי ביה. ואסיקנה ר' מאיר ור' אליעזר סבירא להו דכי אתאי האי קרא לאקושי חג השבועות לחג המצות, מה חג המצות יש לה תשלומין כל שבעה, אף חג השבועות יש לה תשלומין כל שבעה. כלומר, מי שלא חג וחגיגתו ביום ט"ב של עצרת יש לו לחוג עד שבעה ימים כחג המצות. דהא כתיב שבעת ימים תחוג וגו', ומה [1] ת"ל התחנהו, מלמד שיום אחרון תשלומין לראשון, מי שלא חג ביום טוב הראשון חוגג כל הרגל וכולי. אי הכי דמשום אקושי שבועות לחג המצות לתשלומין הוא דאתא, חג הסוכות למה בא, ללמוד מחג המצות

---

[1] לשון רבינו ז"ל דהא בעשה שוכר מיד ברגל אחד. ואולי דל"ל ואחר שעבר מועד אחד מהמועדים ולא הקריבו עוכר בעשה יום שאחר אחר שני המועדים עוכר בלאו. והדבר ל"ע. [2] כי"ה הלשון ג"כ בירושלמי פ"א דחגיגה ה"ו אבל עים"ש ונ"ל תחוני אותו והוא קרא דדקתא כ"ל הנאמר גבי חג הסוכות.

[3] [כיצה יט:]. [4] [תוספ' דערכין פ"ג ה"ט]. [5] ביצה יט:]. [6] [שבועות י.]. [7] [ביצה יט:]. [1] תגיגה מ. מ"ק כד.. [2] יומא ה: תגיגה י:. פוסה מח.. [3] ביצה כ: תגיגה ט.. [4] יומא ה.. [5] מגילה ה.. [6] [תגיגה י:]. [7] [פי"ש הלי כ:]. [8] [נעיין מו.]. [9] [תוס"כ כתביה ריקרא] עי מ יומ זוכ דמה ימים רבים].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com